

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 2, Sayı: 4, Haziran 2016, s. 105-124

Yrd. Doç. Dr. Dilek ŞAHİN

Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu,

Konaklama İşletmeciliği Bölümü, dilek58sahin@hotmail.com.

TÜRK BEYAZ EŞYA SEKTÖRÜNÜN DIŞ TİCARET YAPISI: SEÇİLMİŞ ÜLKELERLE

KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Özet

Beyaz eşya sektörü, önemli imalat sanayi alt sektörlerinden biridir. Bu çalışmanın esas amacı, Türkiye'nin beyaz eşya sektörü dış ticaret yapısını analiz etmektir. Çalışmada 2000-2014 dönemi esas alınmıştır. Çalışmada iki yöntem kullanılmıştır. İlk olarak beyaz eşya sektörünün endüstri-içi ticaret yapısı analiz edilmiştir. İkinci olarak beyaz eşya sektörünün rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada sonuç olarak beyaz eşya sektöründe endüstri-içi ticaretin düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca endüstri-içi ticaret düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticaret şeklinde gerçekleşmektedir. Rekabet gücü analizi sonucunda ise beyaz eşya sektöründe rekabet gücünün yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beyaz Eşya Sektörü, Rekabet Gücü, Endüstri-içi Ticaret, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler.

FOREIGN TRADE STRUCTURE OF TURKISH WHITE GOODS INDUSTRY:

A COMPARATIVE ANALYSIS WITH SELECTED COUNTRIES

Abstract

White goods industry is one of the most important sub-sectors of the manufacturing industry. The main purpose of this study is to analyze the structure of the white goods industry in Turkey's foreign trade. 2000-2014 period was used in this study. Two methods were used in this study. Firstly, intra-industry trade structure

of the white goods industry was analyzed. Secondly, competitiveness of the white goods industry was analyzed. As a result, it was seen that intra industry trade is low in white goods industry. Also, intra-industry trade is in the form of low-quality vertical intra-industry trade. As a result of the competitive analysis, it was observed that high competitiveness in the white goods industry.

Keywords: White Goods Industry, Competitiveness, Intra-Industry Trade, Revealed Comparative Advantage.

1.GİRİŞ

Beyaz eşya sektörü, dayanıklı tüketim malları alt sektöründe yer almaktadır ve genellikle ev aletleri sektörü içerisinde yer alan ürünleri üretmektedir. Sektör ürettiği ürünlere göre büyük ev aletleri (buzdolabı, derin dondurucular, çamaşır makinesi ve kurutucular, bulaşık makinesi, fırınlar ve elektrikli süpürgeler), küçük ev aletleri (ütü, tost makinesi, mutfak robotu, meyve presi, blender ve mikser) ve diğer elektrikli ev aletleri (elektrikli fırın, elektrikli süpürge, TV, müzik seti) olarak üç grupta değerlendirilmektedir (Yaşar, 2010: 151; Eleren, 2007: 49). Beyaz eşya sektörünün en belirgin özellikleri arasında; sermaye yoğun olması, sektörde Ar-Ge faaliyetlerinin yoğun olması, Ar-Ge, üretim, satış, pazarlama ve teknoloji konularında şirketler arası işbirliğinin yoğun olması, geniş bir ürün çeşidinin olması ve üretim ve pazarlamada ölçeğin büyük olması gelmektedir (Koçman, 2007: 6).

Beyaz eşya sektöründe kullanılan teknolojinin belirli bir olgunluğa erişmesi, gelişmekte olan ülkelerin bu teknolojiyi lisans yoluyla elde etmesi ve gelişmekte olan ülkelere doğru kaymaya başlamıştır. Dünyada beyaz eşya üreticisi şirketler üçe ayrılmaktadır. İlk grupta uluslararası şirketler bulunmaktadır. Bu şirketler tüm dünyada üretim yaparak satmaktadırlar. İkinci grupta yer alan şirketler ise bölgesel olarak konumlanmaktadır. Bunlar kendi ülkelerinin yanı sıra yakın bölgede olan diğer ülkelerde de ürünleri üreterek satmaktadır. Üçüncü grupta ise yerel şirketler bulunmaktadır. Bunlar ise, tek bir ülkede üretim faaliyetini gerçekleştirerek ağırlıklı olarak kendi ülkelerinin pazarına hitap etmektedir.

Beyaz eşya sektöründe Çin dünyanın en büyük üreticisi konumundadır. Çin'den sonra dünyanın ikinci büyük, Avrupa'nın ise en büyük beyaz eşya üreticisi olan Türkiye'de sektörün önemli ülkelerinden biridir (Öztürk, 2016:7). Beyaz eşya sektörü, üreterek geliştirdiği teknoloji, ürün tasarımları, artan üretimi ve ihracat kapasitesi ve tecrübesi ile Türk imalat sanayinde önemli paya sahip olan alt sektördür.

Türk beyaz eşya sektörünün gelişimini dört dönem itibarıyla incelemek mümkündür (Öztürk, 2016: 14).

1.dönem (1955-1965): 1955-İlk beyaz eşya üretimi Sütlüce'de montaj sanayine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. 1959-İlk yerli çamaşır makinesi üretimi, 1960-İlk yerli buzdolabı üretimi ve 1963-İlk yerli fırın üretimi gerçekleştirilmiştir.

2. dönem (1965-1990): 1974-İlk yerli tam otomatik çamaşır makinesi üretimi, 1989-Beyaz eşya ürünleri ithalatından alınan gümrük vergilerinde indirim yapılmıştır. 1980'li yıllara kadar az sayıda firmanın faaliyet gösterdiği sektörde, 1980 sonrasında piyasa ekonomisinin ağırlık kazanmasıyla birlikte sektörün gelişimi hızlanmıştır.

3. dönem (1990-2000): 1993-İlk yerli bulaşık makinesi üretimi, 1995-Sektörde kapasite arttırımı için 500 milyon dolarlık yatırım gerçekleştirilmesi, 1996-Gümrük Birliği Anlaşması ve 1997-Üretim ve yurtiçi satışta rekor yıl. 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması ile sektörün dışarıya karşı rekabet etme durumu ortaya çıkmış ve firmalar rekabet güçlerini artırma çabası içine girmişlerdir. Bu gelişme sektörü, ürün kalitesi ve ürün çeşitliliği açısından geliştirmeye itmiştir.

Gümrük Birliği Anlaşmasından sonra Türk beyaz eşya sektörü üretim teknolojilerini yenileyerek Avrupa ve Amerika standartlarında beyaz eşya ürünlerinin üretimini gerçekleştirmiş ve ABD, AB, Rusya, Çin, Orta Doğu, Kuzey Afrika pazarlarına girmeyi başarmıştır (Yaşar, 2010: 153).

4. dönem (2000 ve sonrası): Fabrikalarda modernizasyon, teknoloji ve verimlilikte yükseliş, ihracat odaklı üretim.

Türkiye beyaz eşya sektöründe ihracatın büyük bir kısmını AB ülkelerine yapmaktadır. 2014 yılında ihracatta 16,9 milyon adet ile bir önceki yıla göre %5'in üzerinde büyüme sağlanırken; iç pazarda ise rakam %1,8 küçülme ile 6,7 milyon adette kalmıştır. Benzer şekilde üretim geçen yıla göre %3 artış göstererek 22 milyon 595 bine ulaşmıştır. Türkiye'de beyaz eşya sektöründe ortaya çıkan hızlı büyümenin altında yatan en önemli faktör, gelişmiş ve uluslararası standartlarda üretim yapan yan sanayi firmalarının ana üreticilere sağladığı destek ve kaliteli üretimdir.

Türk beyaz eşya sektörünün dış ticaret yapısının analiz edildiği bu çalışmada, ilk olarak beyaz eşya sektörünün endüstri içi ticaret yapısı ardından rekabet gücü analiz edilmiştir. Beyaz eşya sektörünün dış ticaret yapısı, ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Endüstri-içi ticaretin ölçümünde iki yöntem izlenmiştir. İlk olarak literatürde sıklıkla kullanılan Grubel-Lloyd endeksi ile yapılan ticaretin endüstri-içi ticaret seviyesi ölçülmüştür. Ardından endüstri-içi ticaretin yatay endüstri-içi ticaret şeklinde mi yoksa dikey endüstri-içi ticaret şeklinde gerçekleştiği Abd-el Rahman (1991) tarafından geliştirilen birim değer yöntemi ile analiz edilmiştir. Beyaz eşya sektörünün rekabet gücü analizinde ise Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılmıştır. Çalışmada 2000-2014 dönemleri analiz edilmiştir. SITC Rev.3 sınıflandırması kullanılmıştır. Çalışmada sonuç olarak, Türkiye'nin beyaz eşya sektörü ticaretinde endüstri içi ticaretin payının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca gerçekleştirilen endüstri içi ticaretin düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ihrac ettiği mal çeşidi kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşüktür. Son olarak beyaz eşya sektöründe Türkiye'nin rekabet gücünün yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde endüstri-içi ticaretin ölçümüyle ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Şenoğlu (2003), Türk imalat sanayinde endüstri-içi ticaretin düzeyi ve endüstri-içi ticaretin dikey mi yoksa yatay mı olduğu araştırılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda 1989-2001 yılları arasında Türk imalat sanayinde endüstri-içi ticaretin arttığı görülmüştür. Ayrıca 1989-2001 yılları arasında Türk imalat sektöründe endüstri-içi ticaretin önemli kısmı dikey endüstri-içi ticaretten oluşmaktadır.

Şimşek (2005), Türkiye'nin OECD ülkeleri ile çok yönlü ve iki yönlü düzeyde yaptığı ticaret içindeki endüstri içi ticaretinin (EİT) payı yatay EİT ve dikey EİT bağlamında incelenmiştir. 1992-2003 dönemi ele alınarak hesaplamalar yapılmıştır. Çalışmada öncelikle iki yönlü ticaret endeksi hesaplanmış ardından yatay ve dikey EİT ölçülmüştür. Yapılan ölçümler sonucunda Türkiye'nin hem dünya ile hem de OECD ülkeleri ile yaptığı ticaret içinde EİT'nin payının yıllar itibarıyla arttığı görülmüştür. Ayrıca elde edilen bulgular neticesinde, Türkiye'nin endüstri-içi dış ticareti içinde düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticaretin egemen olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Türkiye'nin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesinin ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşük olarak gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Deviren ve Karataş (2007), Türkiye ve Çin arasında 1995-2005 döneminde SITC Rev.3'e göre, 3 digit düzeyinde gerçekleşen endüstri-içi ticaret endeksinin 0.50 ve üstü değer aldığı ürünler gerek SITC temel ürün gruplarına gerekse teknolojik yapıya göre sınıflandırılarak inceleme konusu yapılmıştır. Her iki sınıflandırma da Grubel-Lloyd'un ağırlıklı ortalaması kullanılmıştır. 1995-2005 yılları arasında Türkiye'nin Çin ile yaptığı endüstri-içi ticaret düzeyi SITC ürün gruplarına göre 0-4 ilksel ürünler, 5-8 sını ürünleri, 0-8 tüm ürünlere ilişkin olarak hem Grubel-Lloyd'un ağırlıklı ortalaması hem de düzeltilmiş endeksten yararlanılarak hesaplanmıştır. Hesaplamalara göre ilksel ürünler, sını ürünleri ve tüm ürünlere ilişkin endüstri-içi ticaretin endeks değerinin 0.50'nin altında kalmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin Çin ile yaptığı dış ticaretin endüstriler-arası ticaret yapısı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Xing (2007), 1980-2004 yılları arasında Çin'in önemli ticari partneri olan Japonya ve ABD ile arasındaki endüstri-içi ticaret ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda Çin'in Japonya ve ABD ile olan endüstri-içi ticaretinin payının arttığı ve toplam ticaretinin %35'nin endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada yine Japonya ve Çin arasındaki endüstri-içi ticarete Japonya'nın Çin'deki doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının payının önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Literatürde rekabet gücünün ölçümüyle ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Eroğlu ve Özdamar (2006), Türkiye'deki beyaz eşya sektörünün Avrupa Birliği ve bir bütün olarak dünya karşısındaki rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada analiz dönemi olarak

1990-2003 dönemi ele alınmıştır. Yöntem olarak Balassa tarafından geliştirilen Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Yöntemi kullanılmıştır. SITC Rev.3 yer alan beyaz eşya ürün grubu kullanılmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'nin, AB ve dünya ülkeleri karşısında SITC-7751 (çamaşır ve kurutma makineleri) grubunda son üç-dört yıldır, SITC-7753 (bulaşık makineleri) grubunda ise son bir-iki yıldır karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülmüştür. Türkiye'nin SITC-7752 (buzdolabı ve soğutucular) ve SITC-77586 (elektrikli fırın-ocaklar) grubunda ele alınan dönemlerin hepsinde hem AB hem de tüm dünya ülkeleri karşısında karşılaştırmalı üstünlük sahibi olduğu görülmüştür. Beyaz eşya sektöründe ele alınan tüm ürün gruplarında Gümrük Birliği sonrasında Türk beyaz eşya sektörünün AB ve dünya ülkeleri karşısında rekabet gücünün yükseldiği görülmüştür.

Bakhshinejad ve Zahed (2012), Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılarak İran'ın seçilmiş tarımsal ürünlerde rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada analizler 2007 yılı için yapılmış ve ceviz, badem, fındık, elma ve portakal ürünlerinde rekabet gücü hesaplanmıştır. Sonuç olarak, İran'ın bu ürünlerde rekabet gücüne sahip olmadığı görülmüştür. Çalışmada ayrıca İran'ın rekabet gücünün artırılması için tarımsal verimliliğin artırılması, yerli teknolojinin geliştirilmesi ve iş yapma maliyetinin azaltılması gibi öneriler sunulmuştur.

Ishchukova ve Smutha (2013), Rusya'nın 1998-2010 dönemleri arasında tarımsal ürün ve gıda maddeleri sektöründe rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada karşılaştırmalı üstünlükler; Balassa Endeksi, Vollrath Endeksi ve Lafay Endeksi kullanılarak ölçülmüştür. Balassa Endeksi ele alınan dönem boyunca istikrarlı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip ürünler arasında hububat, yağlı tohumlar, bitkisel yağlar ve çikolata olduğunu göstermiştir. Vollrath Endeksi ele alınan dönemlerde karşılaştırmalı üstünlüğün ürün bazında arttığını göstermiştir. Son olarak Lafay Endeksi ise, Rusya'nın Bağımsız Devletler Topluluğu ve Asya ülkeleri ile olan ilişkilerinde coğrafik konum ve iyi ticari ilişkiler bakımından karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu göstermiştir.

Erkekoğlu vd., (2014), Kayseri ili mobilya sektörünün Türkiye ve dünyaya göre karşılaştırmalı üstünlük yapısı 2002-2012 yılları arasında analiz edilmiştir. Çalışmada Balassa ve Vollrath tarafından geliştirilen endeksler kullanılmıştır. Sonuç olarak, Kayseri ili mobilya sektörünün ihracatının Dünya ve Türkiye'ye göre açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmasına rağmen bu üstünlüğün zaman içinde azalma eğiliminde olduğu görülmüştür.

Oduro ve Offei (2014), Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılarak Gana'nın 2004-2011 dönemleri arasında işlenmiş tarımsal ürünlerinin rekabet gücü ölçülmüştür. Gana'nın karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu işlenmiş tarımsal ürünlerinin payının ele alınan dönemlerde gerilediği görülmüştür.

3. VERİ SETİ VE YÖNTEM

Endüstri-içi ticaretin ölçümünde literatürde sıklıkla kullanılan Grubel-Lloyd yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde X_i ihracat değeri, M_i ithalat değerini göstermek üzere endüstri-içi ticaret aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Grubel ve Lloyd, 1975: 21):

$$Bi = \frac{\sum_i^n [(Xi + Mi) - (Xi - Mi)]}{\sum_i^n (Xi + Mi)} \text{ veya } Bi = 1 - \frac{|Xi - Mi|}{Xi + Mi} \quad (1)$$

Endeks 0 ile 1 arasında değer almakla birlikte, eğer ülke söz konusu malı yalnızca ihracatı da ithal ediyorsa (endüstri-içi ticaret yoksa) endeks 0 olmaktadır. Eğer aynı malın ithalatı ve ihracatı birbirine eşit ise endeks değeri 1 olmakta ve bu durum endüstri-içi ticaret seviyesinin maksimum olduğunu göstermektedir.

Endüstri-içi ticaret yatay ve dikey endüstri-içi ticaret olarak iki kategoride incelenmektedir.

Yatay endüstri-içi ticaret :

$$1 - \alpha \leq \frac{UV_x}{UV_m} \leq 1 + \alpha \quad (2)$$

Dikey endüstri-içi ticaret:

$$\frac{UV_x}{UV_m} < 1 - \alpha; \frac{UV_x}{UV_m} > 1 + \alpha \quad (3)$$

(2) ve (3) nolu eşitlikte, UV ilgili değişkeninin birim değerini göstermektedir. X ve M ihracat ve ithalatı, α ise aralık faktörünü temsil etmektedir. %15 aralığı kabul edildiğinde hesaplanan endeks değerinin 0,85 ile 1,15 arasında yer alması yatay endüstri-içi ticaretin, bu aralık dışında değerler alması ise dikey endüstri-içi ticaretin varlığına işaret etmektedir.

İkinci uygulama olan rekabet gücü ölçümünde ise; Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılmıştır. Bu yöntemi aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi, Balassa (1965) tarafından geliştirilmiştir. Bu endeks bir ülkenin belirli bir sektör ihracatının toplam ihracatına oranının, aynı sektörün dünya ihracatının dünya toplam ihracatına oranı olarak tanımlanmaktadır (Erkan, 2012: 198). Endeks(RCA-AKÜ) şu şekilde formüle edilmektedir.

$$RCA_{ij} = \left[\left(\frac{X_{ij}}{X_i} \right) \div \left(\frac{X_{jw}}{X_w} \right) \right] \quad (4)$$

(4) nolu eşitlikte, i ülkeyi, j ürünü (sektörü), X ihracatı, M ithalatı göstermekle birlikte; eşitliğin pay kısmı ürünün (sektörün) ulusal ihracattaki payını, payda kısmı ise ürünün (sektörün) dünya toplam ihracatındaki payını göstermektedir. Endeks değeri 0 ile ∞ arasında değer almaktadır. Eğer, endeks değeri 1'den büyükse (AKÜ>1) ilgili ülke ele alınan ürünün (sektörün) ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir (rekabet gücü yüksek). Endeks değeri 1'den kü-

çükse (AKÜ<1) ilgili ülke ele alınan ürünün (sektörün) ihracatında karşılaştırmalı dezavantaja sahiptir (rekabet gücü düşük).

Bu çalışmada Türkiye ve dünya beyaz eşya sanayinde önemli bir payı olduğu için ABD, hem dış ticaretimizin önemli bir kısmını gerçekleştirmemizden ötürü hem de ABD'den sonra beyaz eşya sanayinde söz sahibi AB ülkeleri olmaları nedeniyle; Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve beyaz eşya sanayinin Doğu Asya ülkelerine kaymaya başlamasından ve bundan sonra yarış halinde olacağımız önemli rakiplerimizden biri olacak olan Japonya, Çin ve Kore analizde kullanılan ülkelerdir.

Çalışmada 2000-2014 dönemleri esas alınmış ve Türkiye'nin ve seçilmiş ülkelerin beyaz eşya sektöründe dış ticaret yapıları analiz edilmiştir. Çalışmada SITC Rev.3 sınıflandırılması kullanılmıştır. Beyaz eşya sektörünün sınıflandırması şu şekildedir: Ev tipi Buzdolapları (SITC-Rev3:77521), Ev tipi Derin Dondurucular (SITC-Rev3:77522), Ev tipi Çamaşır Makineleri (SITCRev3:77511), Ev tipi Bulaşık Yıkama Makineleri (SITC-Rev3:7753), Fırın, Mikro Dalga Fırın ve Diğer Pişiriciler (SITC-Rev3:77586) ve bütün bu ürünlerin tamamı; Toplam Beyaz Eşya Sanayi Ürünleri (SITC-Rev3:775) olarak sınıflandırılmaktadır.

4.BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

Bu başlık altında beyaz eşya sektörünün dış ticaret yapısı alt sektörler itibariyle hesaplanarak analiz edilmiştir. İlk olarak sektördeki endüstri-içi ticaretin yapısı ve gerçekleştirilen endüstri-içi ticaretin yatay endüstri-içi ticaret şeklinde mi dikey endüstri-içi ticaret şeklinde mi gerçekleştiği hesaplanarak yorumlanmıştır. Ardından sektörün rekabet gücü analizi hesaplanarak yorumlanmıştır.

4.1. Ev tipi Buzdolapları

Tablo 1, Türkiye ve ele alınan ülkelerin (ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore) ev tipi buzdolabı sektörünün endüstri-içi ticaret yapısını göstermektedir. Ev tipi buzdolabı sektöründe Almanya'nın ele alınan dönemlerin tümünde endüstri-içi ticaretinin yüksek olduğu görülmektedir. İtalya'da ise 2006 yılından itibaren endüstri-içi ticaretin arttığı dikkat çekmektedir. ABD ise 2004 yılına kadar ticaretin endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu sonraki yıllarda ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye'de ise endüstri-içi ticaretin sadece 2000 yılında olduğu görülmektedir. Bunun dışındaki diğer yıllarda ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir. Fransa, İngiltere, Çin, Japonya ve Kore'de ise analiz edilen dönemlerin tamamında ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü: Grubel-Lloyd Endeksi

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,69*	0,92*	0,97*	0,14	0,22	0,17	0,04	0,27	0,09
2001	0,30	0,84*	0,96*	0,16	0,23	0,14	0,03	0,12	0,07
2002	0,10	0,71*	0,94*	0,16	0,27	0,11	0,04	0,13	0,07
2003	0,08	0,67*	0,98*	0,15	0,34	0,13	0,07	0,13	0,09
2004	0,09	0,59*	0,97*	0,16	0,36	0,12	0,07	0,13	0,04

2005	0,08	0,49	0,94*	0,13	0,46	0,16	0,08	0,14	0,03
2006	0,10	0,40	0,91*	0,14	0,53*	0,18	0,06	0,15	0,05
2007	0,11	0,38	0,81*	0,17	0,66*	0,15	0,07	0,15	0,06
2008	0,13	0,36	0,88*	0,12	0,67*	0,17	0,07	0,19	0,10
2009	0,13	0,31	0,93*	0,10	0,76*	0,14	0,06	0,15	0,07
2010	0,14	0,27	0,92*	0,07	0,87*	0,12	0,08	0,17	0,05
2011	0,17	0,24	0,93*	0,06	0,85*	0,12	0,08	0,21	0,06
2012	0,12	0,24	0,98*	0,06	0,86*	0,09	0,09	0,25	0,09
2013	0,14	0,20	0,98*	0,06	0,85*	0,10	0,10	0,27	0,08
2014	0,15	0,21	0,98*	0,05	0,88*	0,09	0,13	0,28	0,11

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: Literatürde endeks değeri 0,50'den yüksek ise endüstri-içi ticaretin olduğu kabul edilmektedir. * endüstri-içi ticaretin olduğunu göstermektedir. Ev tipi buzdolabı sektörü (SITC 77521).

Tablo 2'de beyaz eşya sektöründe gerçekleşen endüstri-içi ticaretin türü gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin ev tipi buzdolabı sektöründe düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yaptığı görülmektedir. Amerika'da bu sektörde yatay endüstri içi ticaret yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, farklılaştırılmış çeşitlere sahip benzer ürünlerin uluslararası ticareti yapılmaktadır. Almanya ise bu sektörde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Almanya'nın ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden büyüktür. İtalya'da 2006 yılına kadar yatay endüstri içi ticaret yapılırken 2006 yılından itibaren yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapıldığı görülmektedir. Çin'de ise ev tipi buzdolabı sektöründe, 2009 yılına kadar yatay endüstri-içi ticaret söz konusu iken; 2010 yılından itibaren düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticaret yapıldığı görülmektedir. Kore de ise 2005 yılına kadar düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret gerçekleştirilirken 2007'den itibaren yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin olduğu görülmektedir. İngiltere'de 2006 yılından itibaren yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Fransa'da ise bazı yıllarda yatay endüstri içi ticaret bazı yıllar da ise yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2. Yatay ve Dikey Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,59 ^b	0,95 ^a	1,45 ^c	1,58 ^c	0,86 ^a	0,60 ^b	0,95 ^a	0,60 ^b	0,55 ^b
2001	0,55 ^b	0,93 ^a	1,43 ^c	1,11 ^a	0,90 ^a	0,55 ^b	0,91 ^a	0,85 ^a	0,52 ^b
2002	0,56 ^b	0,98 ^a	1,61 ^c	1,07 ^a	0,91 ^a	2,86 ^c	0,95 ^a	1,19 ^c	0,50 ^b
2003	0,57 ^b	1,01 ^a	1,57 ^c	1,14 ^a	0,98 ^a	1,21 ^c	1,03 ^a	1,12 ^a	0,61 ^b
2004	0,58 ^b	1,03 ^a	1,57 ^c	1,18 ^c	1,00 ^a	1,01 ^a	1,01 ^a	1,35 ^c	0,75 ^b
2005	0,54 ^b	1,03 ^a	1,60 ^c	1,18 ^c	1,02 ^a	1,08 ^a	0,99 ^a	1,54 ^c	0,75 ^b
2006	0,69 ^b	1,03 ^a	1,57 ^c	1,03 ^a	1,10 ^a	1,37 ^c	0,99 ^a	1,24 ^c	1,01 ^a
2007	0,79 ^b	0,88 ^a	1,60 ^c	1,13 ^a	0,42 ^b	1,29 ^c	0,92 ^a	0,75 ^b	1,21 ^c
2008	0,66 ^b	0,99 ^a	1,62 ^c	1,06 ^a	0,98 ^a	1,27 ^c	1,04 ^a	1,08 ^a	1,16 ^c
2009	0,70 ^b	1,07 ^a	1,66 ^c	1,03 ^a	1,25 ^c	1,25 ^c	1,07 ^a	1,22 ^c	1,10 ^a
2010	0,75 ^b	1,01 ^a	1,70 ^c	0,98 ^a	1,39 ^c	1,43 ^c	0,43 ^b	1,42 ^c	1,16 ^c
2011	0,74 ^b	1,01 ^a	1,67 ^c	1,26 ^c	1,45 ^c	1,37 ^c	0,45 ^b	1,55 ^c	1,48 ^c
2012	0,75 ^b	0,97 ^a	1,53 ^c	1,24 ^c	1,43 ^c	1,15 ^c	0,51 ^b	1,63 ^c	1,48 ^c

2013	0,78 ^b	0,96 ^a	1,61 ^c	1,38 ^c	1,59 ^c	1,18 ^c	0,52 ^b	1,62 ^c	1,41 ^c
2014	0,83 ^b	0,92 ^a	1,60 ^c	1,51 ^c	1,56 ^c	1,29 ^c	0,92 ^a	1,67 ^c	1,44 ^c

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: a: Yatay endüstri-içi ticareti, b: Düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticareti, c: Yüksek kaliteli dikey endüstri-içi ticareti göstermektedir.

Tablo 3’de Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine (AKÜ) göre rekabet gücü değerleri gösterilmiştir. Ev tipi buzdolabı sektöründe Türkiye, İtalya, Çin ve Kore’nin AKÜ endeks değerinin 1’den büyük olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle rekabet gücü yüksektir. ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Japonya’nın ise bu sektörde rekabet gücü düşüktür.

Tablo 3. AKÜ Endeksine Göre Rekabet Gücünün Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	6,02	0,92	0,79	0,12	4,79	0,16	1,17	0,08	4,71
2001	5,83	0,86	0,62	0,14	3,99	0,14	1,28	0,04	4,62
2002	7,37	0,79	0,67	0,14	3,82	0,11	1,20	0,04	4,75
2003	8,60	0,74	0,64	0,15	3,61	0,13	1,18	0,03	4,73
2004	7,63	0,68	0,58	0,13	3,22	0,14	1,31	0,03	4,66
2005	8,35	0,67	0,65	0,10	2,73	0,18	1,38	0,04	4,94
2006	8,57	0,61	0,62	0,10	2,23	0,17	1,61	0,04	4,29
2007	8,26	0,55	0,62	0,12	1,81	0,15	1,63	0,05	3,81
2008	7,15	0,51	0,62	0,09	1,82	0,15	1,68	0,09	3,85
2009	7,76	0,45	0,60	0,08	1,51	0,13	1,69	0,08	3,79
2010	8,02	0,42	0,59	0,06	1,29	0,10	1,63	0,09	4,10
2011	8,74	0,36	0,62	0,05	1,23	0,09	1,66	0,13	4,01
2012	8,85	0,36	0,59	0,05	1,15	0,08	1,63	0,15	3,96
2013	8,22	0,32	0,58	0,04	1,14	0,08	1,54	0,18	3,54
2014	7,56	0,33	0,54	0,04	1,04	0,09	1,56	0,18	3,53

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: Endeks değerinin 1’den büyük olması rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2. Ev tipi Derin Dondurucular

Tablo 4, Türkiye ve ele alınan ülkelerin (ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore) ev tipi derin dondurucular sektörünün endüstri-içi ticaret yapısını göstermektedir. Ev tipi derin dondurucular sektöründe Amerika, Almanya ve Japonya’da endüstri içi ticaretin yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle aynı malların karşılıklı değişimi yapılmaktadır. Yani aynı endüstri grubunda bulunan dış görünüş, kalite ve kullanım özellikleri bakımından farklılık gösteren malların ticareti söz konusudur. Kore’de ise endüstri içi ticaretin bazı dönemlerde arttığı görülmektedir. Türkiye’de ise ele alınan dönemlerde ticaretin genellikle endüstriler arası ticaret şeklinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Fransa, İtalya, İngiltere ve Çin’de de ev tipi derin dondurucular sektöründe gerçekleşen ticaret endüstriler arası ticaret şeklindedir. Diğer bir ifadeyle, bu ülkeler karşılaştırmalı avantaja sahip olduğu malda uzmanlaşarak bu malı ihraç ederken karşılığında karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu başka bir malı ithal etmektedir.

Tablo 4. Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü: Grubel-Lloyd Endeksi

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,87*	0,95*	0,78*	0,40	0,17	0,29	0,30	0,55*	0,63*
2001	0,38	0,95*	0,85*	0,36	0,18	0,22	0,23	0,47	0,76*
2002	0,97*	0,79*	0,85*	0,30	0,20	0,21	0,20	0,51*	0,97*
2003	0,16	0,87*	0,81*	0,27	0,20	0,27	0,21	0,58*	0,35
2004	0,16	0,85*	0,84*	0,24	0,19	0,33	0,18	0,53*	0,47
2005	0,15	0,86*	0,94*	0,13	0,22	0,25	0,13	0,64*	0,55*
2006	0,17	0,94*	0,93*	0,11	0,24	0,27	0,09	0,69*	0,87*
2007	0,19	0,94*	0,86*	0,13	0,33	0,34	0,08	0,73*	0,73*
2008	0,34	0,92*	0,80*	0,11	0,26	0,33	0,08	0,78*	0,99*
2009	0,32	0,97*	0,71*	0,09	0,29	0,18	0,07	0,69*	0,87*
2010	0,36	0,87*	0,76*	0,08	0,38	0,18	0,05	0,71*	0,90*
2011	0,39	0,89*	0,77*	0,08	0,40	0,25	0,05	0,62*	0,37
2012	0,44	0,88*	0,79*	0,10	0,46	0,28	0,06	0,54*	0,26
2013	0,59*	0,90*	0,85*	0,08	0,54*	0,28	0,05	0,56*	0,29
2014	0,41	0,83*	0,89*	0,08	0,63*	0,23	0,05	0,52*	0,27

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: Literatürde endeks değeri 0,50'den yüksek ise endüstri-içi ticaretin olduğu kabul edilmektedir. * endüstri-içi ticaretin olduğunu göstermektedir. Ev tipi Derin Dondurucular (SITC 77522).

Tablo 5'de ev tipi derin dondurucular sektöründe gerçekleşen endüstri-içi ticaretin türü gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin ev tipi derin dondurucular sektöründe 2007 yılına kadar düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret gerçekleştirdiği ancak bu yıldan sonra özellikle de son dönemlerde yatay endüstri içi ticaret gerçekleştirdiği görülmektedir. Amerika ise bu sektörde düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Amerika'nın ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşüktür. Almanya, İngiltere ve Japonya'da ise bu sektörde gerçekleşen ticaretin yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu ülkelerin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden büyüktür. İtalya'da 2003 yılına kadar olan yatay endüstri içi ticaret sonraki yıllarda yerini yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticarete bırakmıştır. Çin'de ise 2009 yılına kadar yatay endüstri içi ticaret hâkimken; bu tarihten sonra düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştiği görülmektedir. Fransa ve Kore'de ise bazı dönemlerde yatay endüstri içi ticaret hâkimken bazı dönemlerde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin hâkim olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Yatay ve Dikey Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,67 ^b	0,16 ^b	1,24 ^c	1,09 ^a	1,14 ^a	1,29 ^c	0,91 ^a	2,61 ^c	0,43 ^b
2001	0,60 ^b	0,15 ^b	1,17 ^c	1,05 ^a	1,14 ^a	1,08 ^a	0,91 ^a	2,86 ^c	0,52 ^b
2002	0,40 ^b	0,16 ^b	1,31 ^c	1,05 ^a	1,11 ^a	1,19 ^c	0,91 ^a	2,41 ^c	0,46 ^b
2003	0,50 ^b	0,19 ^b	1,34 ^c	1,05 ^a	1,00 ^a	1,42 ^c	0,96 ^a	2,90 ^c	1,46 ^c
2004	0,60 ^b	0,19 ^b	1,33 ^c	1,06 ^a	1,17 ^c	1,26 ^c	0,96 ^a	3,07 ^c	1,34 ^c
2005	0,67 ^b	0,20 ^b	1,39 ^c	1,36 ^c	1,15 ^c	1,57 ^c	0,95 ^a	3,06 ^c	1,34 ^c
2006	0,73 ^b	0,19 ^b	1,29 ^c	1,00 ^a	1,27 ^c	1,28 ^c	0,95 ^a	2,93 ^c	1,45 ^c

2007	0,79 ^b	0,19 ^b	1,32 ^c	0,88 ^a	0,26 ^a	1,35 ^c	0,87 ^a	2,83 ^c	2,15 ^c
2008	0,91 ^a	0,23 ^b	1,38 ^c	1,02 ^a	1,32 ^c	1,17 ^c	1,00 ^a	2,89 ^c	2,64 ^c
2009	0,82 ^b	0,25 ^b	1,52 ^c	1,05 ^a	1,68 ^c	2,05 ^c	1,06 ^a	2,79 ^c	2,41 ^c
2010	0,86 ^a	0,23 ^b	1,41 ^c	1,02 ^a	1,80 ^c	2,39 ^c	0,15 ^b	2,77 ^c	1,72 ^c
2011	0,85 ^b	0,21 ^b	1,39 ^c	1,63 ^c	1,83 ^c	2,87 ^c	0,14 ^b	2,92 ^c	0,80 ^b
2012	0,90 ^a	0,23 ^b	1,24 ^c	1,72 ^c	1,44 ^c	3,16 ^c	0,17 ^b	2,99 ^c	0,83 ^b
2013	0,98 ^a	0,23 ^b	1,20 ^c	1,61 ^c	1,57 ^c	3,04 ^c	0,24 ^b	3,11 ^c	0,94 ^a
2014	0,90 ^a	0,21 ^b	1,17 ^c	1,58 ^c	1,71 ^c	2,06 ^c	0,89 ^a	3,10 ^c	1,15 ^c

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: a Yatay endüstri-içi ticareti, b: Düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticareti, c: Yüksek kaliteli dikey endüstri-içi ticareti göstermektedir.

Tablo 6'da Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine göre rekabet gücü değerleri gösterilmiştir. Ev tipi derin dondurucular sektöründe Türkiye'nin, İtalya'nın ve Çin'in AKÜ endeks değerinin 1'den büyük olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle rekabet gücü yüksektir. Almanya'da ise bazı dönemlerde AKÜ endeks değerinin 1'den büyük olduğu görülmektedir. Amerika, Fransa, İngiltere, Japonya ve Kore'de ise rekabet gücünün düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 6. AKÜ Endeksine Göre Rekabet Gücünün Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	4,05	0,54	1,03	0,66	7,84	0,44	0,70	0,19	0,28
2001	3,93	0,60	0,92	0,51	6,77	0,32	1,43	0,18	0,28
2002	4,57	0,63	0,89	0,46	6,71	0,27	1,40	0,23	0,20
2003	4,93	0,66	0,80	0,39	6,06	0,33	1,07	0,20	0,05
2004	6,20	0,64	0,77	0,35	5,73	0,39	1,34	0,22	0,06
2005	6,31	0,73	0,90	0,17	5,12	0,27	1,56	0,26	0,07
2006	8,35	0,80	1,04	0,14	4,75	0,28	1,55	0,29	0,08
2007	7,84	0,75	0,92	0,15	4,36	0,42	1,47	0,29	0,07
2008	7,06	0,73	1,11	0,15	4,49	0,41	1,75	0,35	0,08
2009	8,72	0,76	1,23	0,12	3,80	0,19	2,08	0,34	0,09
2010	10,70	0,70	1,11	0,10	3,11	0,18	2,73	0,34	0,10
2011	9,79	0,70	1,11	0,10	2,76	0,24	2,91	0,29	0,42
2012	8,29	0,71	1,03	0,11	2,04	0,26	2,88	0,23	0,58
2013	8,42	0,70	0,95	0,08	1,74	0,27	2,86	0,27	0,52
2014	8,33	0,62	0,85	0,08	1,38	0,26	2,81	0,24	0,58

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: Endeks değerinin 1'den büyük olması rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.Ev tipi Çamaşır Makineleri

Tablo 7, Türkiye ve ele alınan ülkelerin (ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore) ev tipi çamaşır makineleri sektörünün endüstri-içi ticaret yapısını göstermektedir. Ev tipi çamaşır makineleri sektöründe Amerika ve Almanya'da endüstri içi ticaretin yüksek olduğu görülmektedir. Fransa'da 2008 yılına kadar endüstri içi ticaretin yüksek olduğu 2009 yılından itibaren endüstri içi ticaretin azaldığı görülmektedir. Türkiye, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya ve Kore'de ise ev tipi çamaşır makineleri sektöründe endüstri içi ticaretin düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü: Grubel-Lloyd Endeksi

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,77*	0,42	0,62*	0,78*	0,15	0,14	0,13	0,69*	0,05
2001	0,68*	0,44	0,58*	0,28	0,16	0,14	0,12	0,35	0,05
2002	0,33	0,48	0,50	0,73*	0,17	0,12	0,06	0,27	0,08
2003	0,26	0,58*	0,46	0,71*	0,17	0,15	0,08	0,19	0,06
2004	0,19	0,80*	0,51*	0,71*	0,19	0,24	0,02	0,12	0,02
2005	0,11	0,97*	0,51*	0,70*	0,22	0,30	0,01	0,12	0,04
2006	0,13	0,51*	0,59*	0,66*	0,23	0,34	0,01	0,09	0,03
2007	0,17	0,60*	0,58*	0,68*	0,24	0,29	0,01	0,05	0,04
2008	0,19	0,87*	0,63*	0,57*	0,27	0,17	0,02	0,08	0,07
2009	0,22	0,82*	0,73*	0,42	0,38	0,07	0,02	0,04	0,04
2010	0,28	0,91*	0,85*	0,35	0,43	0,07	0,02	0,05	0,05
2011	0,41	0,96*	0,88*	0,32	0,43	0,06	0,02	0,03	0,06
2012	0,36	0,79*	0,98*	0,31	0,45	0,06	0,01	0,00	0,24
2013	0,33	0,95*	0,95*	0,26	0,41	0,06	0,01	0,00	0,26
2014	0,27	0,86*	0,95*	0,20	0,50	0,06	0,02	0,01	0,37

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: Literatürde endeks değeri 0,50'den yüksek ise endüstri-içi ticaretin olduğu kabul edilmektedir. * endüstri-içi ticaretin olduğunu göstermektedir. Ev tipi Çamaşır Makineleri (SITCRev3:77511).

Tablo 8'de ev tipi çamaşır makineleri sektöründe gerçekleşen endüstri-içi ticaretin türü gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin bu sektörde düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yaptığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşüktür. Amerika ise bu sektörde ele alınan yılların tamamında yatay endüstri içi ticaret yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, farklılaştırılmış çeşitlere sahip benzer ürünlerin uluslararası ticareti yapılmaktadır. Almanya ise bu sektörde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Almanya'nın ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden büyüktür. İtalya'da ise 2006 yılına kadar hâkim olan yatay endüstri içi ticaret bu yıldan sonra yerini yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticarete bırakmıştır. Çin'in bu sektörde ticaretinin yatay endüstri içi ticaret şeklinde olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Çin bu sektörde farklılaştırılmış çeşitlere sahip benzer ürünlerin uluslararası ticaretini yapmaktadır. Kore'nin ise 2008 yılına kadar ticareti düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde iken; bu yıldan sonra ticaretin yatay endüstri içi ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Fransa ve İngiltere'de ise bazı dönemlerde yatay endüstri

İç ticaretin bazı dönemlerde ise yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştiği görülmektedir. Japonya'da ise bazı dönemlerde düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret bazı dönemlerde ise yatay endüstri içi ticaretin gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 8. Yatay ve Dikey Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,94 ^a	0,89 ^a	1,31 ^c	1,38 ^c	0,88 ^a	0,88 ^a	0,95 ^a	0,70 ^b	0,81 ^b
2001	0,90 ^a	0,96 ^a	1,35 ^c	1,25 ^c	0,92 ^a	1,02 ^a	1,01 ^a	0,76 ^b	0,81 ^b
2002	0,88 ^a	0,94 ^a	1,41 ^c	1,20 ^c	0,93 ^a	2,10 ^c	1,00 ^a	0,81 ^b	0,64 ^b
2003	0,83 ^b	0,95 ^a	1,42 ^c	1,19 ^c	0,93 ^a	0,97 ^a	0,97 ^a	0,87 ^a	0,62 ^b
2004	0,88 ^a	0,97 ^a	1,48 ^c	1,16 ^c	0,99 ^a	1,06 ^a	0,98 ^a	0,85 ^a	0,61 ^b
2005	0,80 ^b	0,97 ^a	1,43 ^c	1,13 ^a	0,99 ^a	1,02 ^a	0,98 ^a	0,79 ^b	0,78 ^b
2006	0,66 ^b	0,97 ^a	1,37 ^c	0,97 ^a	1,00 ^a	1,03 ^a	0,98 ^a	0,81 ^b	0,80 ^b
2007	0,62 ^b	na	1,42 ^c	0,88 ^a	1,77 ^c	1,09 ^a	Na	1,10 ^a	0,82 ^b
2008	0,67 ^b	0,95 ^a	1,46 ^c	0,95 ^a	1,30 ^c	1,11 ^a	0,95 ^a	0,81 ^b	0,80 ^b
2009	0,64 ^b	0,95 ^a	1,48 ^c	0,94 ^a	1,27 ^c	1,34 ^c	1,00 ^a	0,85 ^a	0,89 ^a
2010	0,66 ^b	0,93 ^a	1,51 ^c	0,92 ^a	1,34 ^c	1,24 ^c	0,97 ^a	0,77 ^b	0,87 ^a
2011	0,57 ^b	0,93 ^a	1,47 ^c	1,11 ^a	1,43 ^c	1,27 ^c	0,93 ^a	0,62 ^b	0,90 ^a
2012	0,59 ^b	1,00 ^a	1,50 ^c	1,10 ^a	1,25 ^c	1,22 ^c	Na	na	1,06 ^a
2013	0,66 ^b	1,00 ^a	1,69 ^c	1,25 ^c	1,29 ^c	1,07 ^a	1,05 ^a	0,67 ^b	1,08 ^a
2014	0,68 ^b	0,91 ^a	1,70 ^c	1,29 ^c	1,33 ^c	1,02 ^a	Na	na	1,09 ^a

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: a Yatay endüstri-içi ticareti, b: Düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticareti, c: Yüksek kaliteli dikey endüstri-içi ticareti göstermektedir. na: ilgili yıla ilişkin verilerden birine ulaşamadığını göstermektedir.

Tablo 9'da Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine göre rekabet gücü değerleri gösterilmiştir. Ev tipi çamaşır makineleri sektöründe; Türkiye ve İtalya'da ise ele alınan yılların tamamında rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir. Almanya ve Kore'de AKÜ endeks değerlerinin 2012 yılından sonra azaldığı dikkat çekmektedir. Yani rekabet gücü düşmeye başlamıştır. Çin'de ise 2003 yılına kadar düşük olan AKÜ endeks değerlerinin bu yıldan sonra yükseldiği görülmektedir. Amerika, Fransa, İngiltere ve Japonya'da ise rekabet gücü düşüktür.

Tablo 9. AKÜ Endeksine Göre Rekabet Gücünün Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	2,36	0,52	2,04	1,00	8,45	0,19	0,58	0,17	2,54
2001	2,77	0,48	1,95	1,03	7,80	0,16	0,67	0,10	2,62
2002	5,00	0,45	2,15	0,99	7,21	0,13	0,65	0,07	2,81
2003	6,15	0,37	2,12	0,83	6,58	0,14	0,71	0,05	3,14
2004	7,00	0,31	1,96	0,76	6,00	0,20	1,12	0,04	2,65
2005	7,48	0,36	2,00	0,77	5,66	0,29	1,57	0,05	1,96
2006	8,54	0,40	1,96	0,71	5,58	0,29	1,66	0,04	1,41
2007	7,75	0,43	1,86	0,75	5,27	0,31	1,65	0,02	1,28
2008	7,58	0,30	1,79	0,67	5,12	0,19	1,99	0,04	1,20
2009	8,99	0,20	1,60	0,53	4,18	0,10	1,96	0,03	1,49
2010	9,35	0,19	1,35	0,43	4,13	0,09	2,30	0,04	1,24

2011	9,04	0,22	1,31	0,39	3,73	0,10	2,51	0,03	0,89
2012	8,08	0,23	0,95	0,37	3,54	0,09	2,66	0,00	0,68
2013	9,48	0,20	0,87	0,30	3,75	0,09	2,35	0,00	0,69
2014	10,1	0,17	0,80	0,24	3,24	0,10	2,25	0,01	0,51

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: Endeks değerinin 1'den büyük olması rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

4.4.Ev tipi Bulaşık Yıkama Makineleri

Tablo 10, Türkiye ve ele alınan ülkelerin (ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore) ev tipi bulaşık yıkama makineleri sektörünün endüstri-içi ticaret yapısını göstermektedir. Ev tipi bulaşık yıkama makineleri sektöründe Amerikanın ele alınan yılların hepsinde endüstri içi ticaretinin yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise 2007 yılına kadar bu sektörde endüstri içi ticaret hâkimken; bu yıldan itibaren endüstriler arası ticaretin hâkim olduğu görülmektedir. Almanya ve İtalya'da ise 2010 yılından itibaren gerçekleşen ticaretin endüstri içi ticaret şeklinde olduğu görülmektedir. İngiltere, Çin, Japonya ve Kore'de ise bu sektörde endüstri içi ticaretinin düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 10. Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü: Grubel-Lloyd Endeksi

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,44	0,85*	0,25	0,37	0,20	0,13	0,42	0,34	0,19
2001	0,61*	0,74*	0,26	0,31	0,21	0,13	0,29	0,21	0,69*
2002	0,95*	0,79*	0,20	0,28	0,23	0,12	0,14	0,07	0,62*
2003	0,79*	0,83*	0,22	0,27	0,25	0,17	0,14	0,03	0,43
2004	0,98*	0,88*	0,28	0,29	0,25	0,18	0,05	0,02	0,24
2005	0,90*	0,98*	0,31	0,22	0,27	0,17	0,05	0,00	0,10
2006	0,76*	0,98*	0,34	0,18	0,31	0,15	0,04	0,03	0,10
2007	0,28	0,92*	0,45	0,17	0,35	0,14	0,03	0,02	0,07
2008	0,29	0,90*	0,48	0,14	0,42	0,12	0,03	0,03	0,05
2009	0,28	0,84*	0,52*	0,14	0,50	0,13	0,03	0,02	0,05
2010	0,32	0,99*	0,56*	0,11	0,60*	0,14	0,03	0,04	0,05
2011	0,42	0,98*	0,53*	0,11	0,64*	0,12	0,08	0,03	0,02
2012	0,31	0,89*	0,62*	0,08	0,71*	0,13	0,05	0,02	0,04
2013	0,36	0,74*	0,58*	0,07	0,84*	0,11	0,09	0,02	0,03
2014	0,27	0,65*	0,63*	0,05	0,84*	0,10	0,13	0,04	0,01

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: Literatürde endeks değeri 0,50'den yüksek ise endüstri-içi ticaretin olduğu kabul edilmektedir. * endüstri-içi ticaretin olduğunu göstermektedir. Ev tipi Bulaşık Yıkama Makineleri (SITC-Rev3:7753).

Tablo 11'de ev tipi bulaşık yıkama makineleri sektöründe gerçekleşen endüstri-içi ticaretin türü gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin bu sektörde düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yaptığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşüktür. Amerika'nın bu sektörde yatay endüstri içi ticaret yaptığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle Amerika farklılaştırılmış çeşitlere sahip benzer ürünlerin uluslararası ticaretini yapmaktadır. Almanya ise yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. Yani, Almanya'nın ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi,

ithal ettiği mal çeşidinin kalitesinden yüksektir. İngiltere ve Japonya'da yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin daha fazla olduğu görülmektedir. Kore'de ise düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapılmaktadır. Fransa ve İtalya'da bazı dönemlerde yatay endüstri içi ticaret hâkimken; bazı dönemlerde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin hâkim olduğu görülmektedir. Çin'de ise 2009 yılına kadar yatay endüstri içi ticaretin hâkim olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Yatay ve Dikey Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,81 ^b	1,00 ^a	1,10 ^a	0,92 ^a	0,92 ^a	1,14 ^a	1,00 ^a	1,60 ^c	0,71 ^b
2001	0,77 ^b	1,02 ^a	1,18 ^c	0,92 ^a	0,86 ^a	1,13 ^a	1,02 ^a	1,72 ^c	0,69 ^b
2002	0,70 ^b	0,97 ^a	1,19 ^c	0,97 ^a	0,82 ^b	8,43 ^c	0,97 ^a	1,46 ^c	0,61 ^b
2003	0,69 ^b	0,99 ^a	1,21 ^c	1,10 ^a	0,88 ^a	0,45 ^b	0,99 ^a	1,49 ^c	0,57 ^b
2004	0,71 ^b	1,02 ^a	1,28 ^c	1,37 ^c	0,99 ^a	0,87 ^a	1,02 ^a	1,58 ^c	0,70 ^b
2005	0,68 ^b	1,02 ^a	1,36 ^c	1,36 ^c	1,03 ^a	1,44 ^c	1,02 ^a	0,47 ^b	0,81 ^b
2006	0,76 ^b	1,02 ^a	1,33 ^c	1,02 ^a	1,06 ^a	1,30 ^c	1,02 ^a	1,40 ^c	0,88 ^a
2007	0,73 ^b	1,05 ^a	1,25 ^c	1,05 ^a	0,40 ^b	1,34 ^c	1,05 ^a	1,49 ^c	0,79 ^b
2008	0,72 ^b	1,08 ^a	1,34 ^c	1,08 ^a	1,35 ^c	1,20 ^c	1,08 ^a	1,23 ^c	0,66 ^b
2009	0,73 ^b	0,87 ^a	1,49 ^c	0,87 ^a	0,98 ^a	1,44 ^c	0,87 ^a	1,71 ^c	0,57 ^b
2010	0,75 ^b	0,87 ^a	1,52 ^c	0,87 ^a	1,13 ^a	1,43 ^c	0,51 ^b	1,81 ^c	0,57 ^b
2011	0,72 ^b	0,86 ^a	1,64 ^c	1,24 ^c	1,42 ^c	1,40 ^c	0,33 ^b	2,25 ^c	0,64 ^b
2012	0,88 ^a	0,93 ^a	1,59 ^c	1,21 ^c	1,24 ^c	1,32 ^c	0,35 ^b	2,58 ^c	0,95 ^a
2013	0,82 ^b	0,93 ^a	1,62 ^c	1,48 ^c	1,27 ^c	1,28 ^c	0,33 ^b	2,35 ^c	0,80 ^b
2014	0,87 ^a	0,90 ^a	1,61 ^c	1,66 ^c	1,34 ^c	1,20 ^c	0,90 ^a	1,92 ^c	0,69 ^b

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir. **Not:** a Yatay endüstri-içi ticareti, b: Düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticareti, c: Yüksek kaliteli dikey endüstri-içi ticareti göstermektedir.

Tablo 12'de Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine göre rekabet gücü değerleri gösterilmiştir. Ev tipi bulaşık yıkama makineleri sektöründe; Türkiye, Almanya ve İtalya'nın ele alınan yılların tamamında AKÜ endeks değerinin 1'den büyük olduğu yani rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir. Çin ve Kore'de ise 2010 yılından sonra rekabet gücünün arttığı dikkat çekmektedir. Amerika, Fransa, İngiltere ve Japonya'da AKÜ endeks değerleri 1'den küçük dolayısıyla rekabet gücü düşüktür.

Tablo 12. AKÜ Endeksine Göre Rekabet Gücünün Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	2,14	0,51	5,45	0,63	6,85	0,18	0,04	0,00	0,01
2001	1,31	0,55	5,07	0,59	6,13	0,20	0,10	0,00	0,14
2002	2,49	0,61	4,83	0,49	6,05	0,22	0,17	0,00	0,19
2003	3,26	0,57	4,41	0,43	5,81	0,26	0,18	0,00	0,31
2004	2,93	0,56	3,91	0,44	5,92	0,25	0,42	0,00	0,41
2005	3,49	0,56	3,95	0,33	5,95	0,28	0,56	0,00	0,78
2006	5,09	0,60	3,79	0,28	5,76	0,19	0,66	0,00	0,91
2007	7,58	0,63	3,18	0,23	5,13	0,21	0,81	0,00	0,93
2008	8,39	0,64	3,33	0,23	5,33	0,16	0,96	0,00	0,94
2009	10,3	0,64	3,10	0,25	4,18	0,18	0,94	0,00	1,03

2010	11	0,65	3,12	0,21	3,55	0,18	1,11	0,00	1,28
2011	11,8	0,61	3,29	0,20	3,07	0,16	1,04	0,00	1,31
2012	12,2	0,57	3,01	0,16	2,71	0,17	1,11	0,00	1,41
2013	12,5	0,54	3,09	0,12	2,19	0,14	1,07	0,00	1,32
2014	12,5	0,46	2,83	0,10	2,18	0,16	1,07	0,00	1,10

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: Endeks değerinin 1'den büyük olması rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

4.5.Fırın, Mikro Dalga Fırın ve Diğer Pişiriciler

Tablo 13, Türkiye ve ele alınan ülkelerin (ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Çin, Japonya, Kore) fırın, mikro dalga fırın ve diğer pişiriciler sektörünün endüstri-içi ticaret yapısını göstermektedir. Bu sektörde Almanya ve Fransa'da endüstri içi ticaretin yüksek olduğu görülmektedir. Japonya'da 2008 yılından itibaren endüstri içi ticaretin arttığı görülmektedir. İngiltere'de ise 2003 yılına kadar endüstri içi ticaret söz konusu iken bu yıldan sonra ticaretin endüstriler arası ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye, Amerika, İtalya, Çin ve Kore'de ise endüstri içi ticaretin düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü: Grubel-Lloyd Endeksi

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,49	0,16	0,99*	0,83*	0,31	0,80*	0,02	0,05	0,44
2001	0,24	0,17	0,89*	0,99*	0,30	0,75*	0,01	0,05	0,25
2002	0,22	0,13	0,88*	0,85*	0,35	0,70*	0,01	0,07	0,21
2003	0,22	0,14	0,85*	0,77*	0,37	0,62*	0,01	0,11	0,14
2004	0,29	0,22	0,81*	0,78*	0,33	0,48	0,01	0,22	0,17
2005	0,36	0,28	0,78*	0,64*	0,33	0,46	0,00	0,32	0,14
2006	0,38	0,28	0,75*	0,53*	0,32	0,43	0,01	0,37	0,13
2007	0,34	0,30	0,70*	0,66*	0,36	0,43	0,01	0,43	0,13
2008	0,32	0,33	0,69*	0,56*	0,42	0,35	0,01	0,59*	0,14
2009	0,25	0,33	0,72*	0,51*	0,43	0,30	0,02	0,71*	0,10
2010	0,26	0,32	0,75*	0,49	0,45	0,31	0,02	0,70*	0,10
2011	0,28	0,33	0,75*	0,49	0,49	0,31	0,02	0,88*	0,10
2012	0,24	0,33	0,79*	0,51*	0,52*	0,33	0,07	0,98*	0,09
2013	0,29	0,31	0,80*	0,45	0,55*	0,33	0,03	0,93*	0,08
2014	0,24	0,31	0,78*	0,29	0,50	0,29	0,04	0,88*	0,09

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.

Not: Literatürde endeks değeri 0,50'den yüksek ise endüstri-içi ticaretin olduğu kabul edilmektedir. * endüstri-içi ticaretin olduğunu göstermektedir. Fırın, Mikro Dalga Fırın ve Diğer Pişiriciler (SITC-Rev3:77586).

Tablo 14'de fırın, mikro dalga fırın ve diğer pişiriciler sektöründe gerçekleşen endüstri-içi ticaretin türü gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin bu sektörde düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret yaptığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidi kalitesinden düşüktür. Amerika, Almanya, Fransa, İngiltere ve Kore ise yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bu ülkelerin ihraç ettiği mal çeşidinin kalitesi, ithal ettiği mal çeşidinin kalitesinden

yüksektir. Çin’de bazı dönemlerde yatay endüstri içi ticaret bazı dönemlerde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştiği görülmektedir. İtalya’da 2003 yılına kadar yatay endüstri içi ticaret yapılırken bu yıldan sonra yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin yapıldığı görülmektedir. Japonya’da ise son dönemlerde yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaretin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 14. Yatay ve Dikey Endüstri-içi Ticaretin Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,57 ^b	1,07 ^a	1,99 ^c	1,24 ^c	1,01 ^a	1,34 ^c	1,06 ^a	0,39 ^b	1,29 ^c
2001	0,44 ^b	1,07 ^a	2,10 ^c	1,28 ^c	0,98 ^a	1,08 ^a	1,05 ^a	0,42 ^b	1,36 ^c
2002	0,44 ^b	1,14 ^a	2,07 ^c	1,64 ^c	1,01 ^a	5,71 ^c	1,08 ^a	0,48 ^b	1,44 ^c
2003	0,53 ^b	1,35 ^c	2,17 ^c	2,22 ^c	1,13 ^a	1,28 ^c	1,21 ^c	1,08 ^a	1,59 ^c
2004	0,50 ^b	1,32 ^c	2,22 ^c	2,35 ^c	1,31 ^c	1,42 ^c	1,13 ^a	1,09 ^a	1,45 ^c
2005	0,59 ^b	1,34 ^c	2,22 ^c	2,38 ^c	1,33 ^c	1,84 ^c	1,12 ^a	0,98 ^a	1,31 ^c
2006	0,59 ^b	1,33 ^c	2,04 ^c	1,21 ^c	1,46 ^c	1,95 ^c	1,15 ^c	1,15 ^c	1,32 ^c
2007	0,64 ^b	1,59 ^c	2,14 ^c	1,29 ^c	3,41 ^c	2,68 ^c	1,20 ^c	1,15 ^c	1,35 ^c
2008	0,77 ^b	1,77 ^c	2,02 ^c	1,40 ^c	1,85 ^c	2,52 ^c	1,21 ^c	1,11 ^a	1,45 ^c
2009	0,78 ^b	1,33 ^c	1,93 ^c	1,11 ^a	1,90 ^c	2,55 ^c	1,12 ^a	0,97 ^a	1,54 ^c
2010	0,89 ^a	1,38 ^c	1,84 ^c	1,17 ^c	2,17 ^c	2,49 ^c	1,14 ^a	1,39 ^c	1,42 ^c
2011	0,79 ^b	1,44 ^c	1,78 ^c	2,05 ^c	2,05 ^c	2,47 ^c	1,25 ^c	1,46 ^c	1,34 ^c
2012	0,84 ^b	1,47 ^c	1,68 ^c	2,11 ^c	1,38 ^c	2,22 ^c	Na	1,62 ^c	Na
2013	0,71 ^b	1,46 ^c	1,73 ^c	2,26 ^c	1,51 ^c	2,11 ^c	1,28 ^c	1,61 ^c	1,43 ^c
2014	0,75 ^b	1,23 ^c	1,83 ^c	2,70 ^c	1,59 ^c	1,94 ^c	1,08 ^a	1,46 ^c	1,35 ^c

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: a Yatay endüstri-içi ticareti, b: Düşük kaliteli dikey endüstri-içi ticareti, c: Yüksek kaliteli dikey endüstri-içi ticareti göstermektedir. na: ilgili yıla ilişkin verilerden birine ulaşamadığını göstermektedir.

Tablo 15’de Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine göre rekabet gücü değerleri gösterilmiştir. Fırın, mikro dalga fırın ve diğer pişiriciler sektöründe; Türkiye, Almanya, İtalya ve Çin’de AKÜ endeks değerlerinin 1’den büyük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu sektörde rekabet gücü yüksektir. ABD, Fransa, İngiltere, Japonya ve Kore’de rekabet gücünün düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 15. AKÜ Endeksine Göre Rekabet Gücünün Ölçümü

Yıl	Türkiye	ABD	Almanya	Fransa	İtalya	İngiltere	Çin	Japonya	Kore
2000	0,69	0,03	0,16	0,21	0,43	0,18	0,58	0,01	0,88
2001	3,95	0,25	1,01	1,03	2,57	1,06	4,06	0,06	5,38
2002	3,86	0,19	1,13	0,79	2,72	1,22	4,09	0,04	4,87
2003	4,18	0,19	1,18	0,68	2,81	1,11	4,25	0,03	3,43
2004	3,83	0,30	1,29	0,73	2,98	0,76	4,10	0,04	1,88
2005	3,67	0,38	1,27	0,59	3,13	0,63	4,28	0,04	1,22
2006	4,36	0,38	1,40	0,55	3,35	0,54	4,09	0,04	1,14
2007	4,46	0,34	1,34	0,68	2,91	0,59	3,39	0,04	0,90
2008	5,33	0,38	1,45	0,67	2,88	0,53	3,54	0,05	0,74
2009	5,38	0,38	1,42	0,62	2,66	0,47	3,46	0,04	0,44
2010	6,05	0,38	1,38	0,59	2,51	0,44	3,58	0,04	0,37

2011	6,52	0,34	1,45	0,60	2,33	0,43	3,55	0,04	0,30
2012	5,88	0,33	1,27	0,62	2,05	0,43	3,52	0,04	0,32
2013	5,99	0,32	1,25	0,49	1,80	0,41	3,50	0,04	0,33
2014	6,29	0,31	1,25	0,32	1,94	0,42	3,29	0,04	0,34

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanarak düzenlenmiştir.
Not: Endeks değerinin 1'den büyük olması rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

5.SONUÇ

Beyaz eşya sektörü, uzun bir geçmişe sahip olmamasına rağmen hızlı bir gelişme göstererek ülkemizin önemli sektörlerinden biri haline gelmiştir. Türkiye'de beyaz eşya sektörü ilk olarak 1955 yılında Sütlüce'de kurulmuştur. Beyaz eşya sektöründe ilk üretim montaj sanayine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Türk beyaz eşya sanayi 1959'da çamaşır makinesi, 1960'da buzdolabı, 1963'de fırın üretmeye başlamıştır. Türkiye'de 1960-1970'li yıllarda beyaz eşya sektörünün büyük atılım gösterdiği görülmektedir.

Türk beyaz eşya sektörünün dış ticaret yapısının analiz edildiği bu çalışmada iki uygulama yapılmıştır. İlk olarak beyaz eşya sektöründe gerçekleştirilen endüstri içi ticaret analiz edilmiştir. Daha sonra sektörün rekabet yapısına bakılmıştır. Endüstri-İç ticaretin ölçümünde Grubel-Lloyd Endeksi ve Abd-el Rahman'ın birim değer yöntemi kullanılmıştır. Rekabet gücünün ölçümünde ise Balassa tarafından geliştirilen Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılmıştır.

Çalışmada yapılan analizler sonucunda elde edilen bulguları şu şekilde özetlemek mümkündür:

Ev tipi buzdolabı sektöründe Almanya ve İtalya'nın; ev tipi derin dondurucular sektöründe ABD ve Almanyanın; ev tipi çamaşır makinesi sektöründe; Almanya, Fransa, ABD; ev tipi bulaşık yıkama makinelerinde ABD'nin; fırın, mikro dalga fırın ve diğer pişiriciler sektöründe Almanya ve Fransa'nın endüstri içi ticaret seviyesinin yüksek olduğu görülmüştür. Türkiye'de ise beyaz eşya sektöründe endüstri içi ticaret seviyesinin düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiye'nin, beyaz eşya sektöründe gerçekleştirmiş olduğu ticaret düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklindedir. Almanya ise beyaz eşya sektöründe yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. Amerika ise beyaz eşya sektöründe yatay ve dikey endüstri içi ticaret yapmaktadır. İtalya'nın beyaz eşya sektöründeki ticareti yatay endüstri içi ticaret ve yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklindedir. Çin'de de beyaz eşya sektörü ticaretinin yatay endüstri içi ticaret ve düşük kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. İngilterenin ticaretinin ise yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Japonyanın ve Kore'nin ticareti ise düşük ve yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde gerçekleşmektedir. Fransa'nın ticaretinin ise yatay endüstri içi ticaret ve yüksek kaliteli dikey endüstri içi ticaret şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Rekabet gücü analizinde; Türkiye'nin beyaz eşya sektöründe rekabet gücünün yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, Almanya, İtalya, Çin ve Kore'nin beyaz eşya sektöründe rekabet gücü yüksektir. Amerika, Fransa, İngiltere ve Japonya'da ise beyaz eşya sektöründe rekabet gücü düşüktür.

KAYNAKLAR

- Bakhshinezhad M., ve Zadeh, A. (2012). "Comparative Advantage of Selected Agriculture Products in Iran: A Revealed Comparative Advantage Assessment" . *World Applied Sciences Journal*, 19 (10): 1449-1452.
- Deviren, N., M. Karataş. (2007). "Türkiye İle Çin Halk Cumhuriyeti Arasındaki Endüstri-içi Ticaret." *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 22: 16-31.
- Deloitte (2010). "Türkiye Beyaz Eşya ve Elektronik Sektörü Raporu". 1-18.
- Erkekoğlu, H., Kılıçarslan, Z., Gökner, H., (2014). "Kayseri İlinin Mobilya Sektörü Rekabet Gücü: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksi". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 44: 1-22.
- Erkan, B. (2012). "Ülkelerin Karşılaştırmalı İhracat Performanslarının Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Katsayılarıyla Belirlenmesi: Türkiye-Suriye Örneği". *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15):196-218.
- Eroğlu, Ö., Özdamar, G. (2006). "Türk İmalat Sanayinin Rekabet Gücü ve Beyaz Eşya Sektörü Üzerine Bir İnceleme". *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(11): 85-104.
- Eleren, A. (2007). "Markaların Tüketici Tercih Kriterlerine Göre Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Değerlendirilmesi: Beyaz Eşya Sektöründe Bir Uygulama". *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2): 48-64.
- Grubel, H., Lloyd, P. (1975). *Intra-Industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade in Differentiated Products* London: MacMillanPres.
- Ishchukova, N., Smutka, L. (2013). "Revealed Comparative Advantage of Russian Agricultural Exports". *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 4: 941-952.
- Koçman, Özge (2007). *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Beyaz Eşya Sanayinin Uluslararası Pazarlara Açılması*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Oduro, A., Offei, E. (2014). "Investigating Ghana's Revealed Comparative Advantage in Agro-Processed Products". *Modern Economy*, 5: 384-390.
- Öztürk, A. (2016). "Beyaz Eşya Sektörü". İş Bankası, 1-38.
https://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/beyaz_esya_-_mart_2016.pdf
- Şenoğlu, D. (2003). *Measuring Vertical And Horizontal Intra Industry Trade for Turkish Manufacturing Industry Over Time*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Şimşek, N. (2005). "Türkiye'nin Yatay ve Dikey Endüstri-içi Dış Ticareti". *D.E.Ü.İ.İ.B.F Dergisi*, 20(1): 43-62.

Xing, Y. (2007). "Foreign Direct Investment and China's Bilateral Intra-Industry Trade with Japan and The US". *Bank of Finland BOFIT Discussion Papers*, 1-27.

Yaşar, Okan (2010). Türkiye'de Beyaz Eşya Sanayi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21: 150-183.

UN Comtrade, <http://comtrade.un.org/>.

Ek 1. Türk Beyaz Eşya Sektörünün SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
1.Türkiye genç bir nüfusa sahiptir; bu durum da yeni ev kurup ev aletleri alacak çiftlerin sayısını arttırmaktadır. 2.Kalite odaklı üretim Türkiye beyaz eşya sektörünü yurt dışı pazarlarda başarılı kılmıştır.	1.Sektörde devlet teşvikinin kısıtlı olması (2009'da verilen ÖTV indirimine rağmen). 2.Nüfusun büyük çoğunluğunun halen düşük gelir düzeyine sahip olması ev aletlerini değiştirmek yerine uzun süre kullanmaya yönelmektedir.	1.Beyaz eşya imalatında kullanılan Cr-Ni metalinin gelecekte Türkiye'de üretilmesi bu ham maddenin ithalatında azalmaya neden olacaktır. 2.Teknolojik gelişmeler yeni ürünleri beraberinde getirmektedir. 3.Enerji tasarruflu ürünlere olan talep beyaz eşya sektöründe yeni bir tüketim eğilimi yaratabilir.	1.Türkiye ve diğer ülkelerde ekonomik krizin yavaş iyileşmesi buzdolabı, bulaşık makinesi, televizyon, mobil telefon gibi ev aletlerine olan tüketici talebini azaltabilir ve temel ihtiyaçlara öncelik verilebilir. 2.Çok fonksiyonlu cihazlar, diğer taşınabilir cihazlara olan talebi azaltabilir.

Kaynak: Deloitte, 2010: 14.